

Павлюк К.П.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ ПІДВІДОМЧОСТІ СПРАВ ГОСПОДАРСЬКИМ СУДАМ

Проблеми розмежування підвідомчості господарських, цивільних та адміністративних справ сьогодні найбільше турбують суб'єктів господарювання та інвесторів, адже невірне вирішення цього питання не лише затягує вирішення справ, але і ускладнює захист порушених прав та законних інтересів [4, с. 154].

Розмежування підвідомчості спорів і справ між місцевими загальними та господарськими судами завжди викликало ускладнення. У спільному Листі Верховного Суду України та Вищого арбітражного суду України від 20.07.1995 р. № 01-8/518а «Щодо визначення підвідомчості цивільних справ та господарських спорів» зазначається, що за загальним правилом підвідомчість цивільних справ та господарських спорів визначається законодавчими актами України. Однак, коли у законодавчих актах підвідомчість визначено нечітко, слід виходити із суб'єктного складу учасників спору [1].

У п. 1 Інформаційного листа Вищого господарського суду України від 11.04.2005 р. № 01-8/344 «Про деякі питання практики застосування норм Господарського процесуального кодексу України, порушені у доповідних записках про роботу господарських судів у 2004 році» вирішувалося питання щодо розмежування юрисдикцій.

Відповідно до ч. 2 ст. 213 Цивільного кодексу України на вимогу однієї або обох сторін суд може постановити рішення про тлумачення змісту правочину. Тлумачення змісту правочину господарським судом можливе за наявності спору, тобто коли сторони мають різне уявлення щодо свого волевиявлення або волевиявлення іншої сторони (сторін) правочину. Крім того, необхідно мати на увазі, що відповідно до ч. 1 ст. 1 Господарського процесуального кодексу України зазначені в ній юридичні та фізичні особи мають право звертатися до господарського суду згідно з встановленою підвідомчістю господарських справ.

Господарським судам підвідомчі на загальних підставах справи зі спорів, що пов'язані з визнанням права на майно, на яке накладено арешт, і про звільнення майна з-під арешту, та з розглядом позовів до юридичної особи, яка зобов'язана проводити стягнення коштів з боржника у разі невиконання рішення з вини цієї юридичної особи – за умови, якщо сторонами у судовому процесі є підприємства чи організації, визначені у ст. 1 Господарського процесуального кодексу.

Іншою проблемою є те, що враховуючи, що не кожне зобов'язання є договором, але кожний договір є зобов'язанням, є необхідним пропонувати внести зміни до п. 1 ч. 1 ст. 12 Господарського процесуального кодексу України відносно того, що господарським судам підвідомчі справи у спорах, що виникають не тільки при укладанні, зміні, розірванні та виконанні

господарських договорів, а й при аналогічних діях щодо господарських зобов'язань в цілому [3, с. 329].

Одним із проблемних питань правозастосування є розмежування юрисдикції господарських та адміністративних судів, адже до набрання чинності Кодексом адміністративного судочинства України захист прав суб'єктів господарювання у їх відносинах з державними органами здійснювався у господарських судах відповідно до Господарського процесуального кодексу.

Матеріали господарських справ свідчать про неоднозначність судової практики щодо застосування господарськими судами України положень процесуального законодавства стосовно розмежування компетенції між спеціалізованими адміністративними і господарськими судами.

Згідно зі ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України юрисдикція адміністративних судів поширюються на всі публічно-правові спори, крім спорів, для яких законом встановлений інший порядок судового вирішення. Такий «інший порядок судового вирішення» передбачений, наприклад, у статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції», відповідно до припису якої заявник, відповідач, третя особа мають право оскаржити рішення органів Антимонопольного комітету України повністю або частково до господарського суду.

Справи у спорах про визнання недійсними актів органів, що не віднесені до суб'єктів владних повноважень, зазначених у п. 7 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства, залишаються у підвідомчості господарських судів [2, с. 134].

У зв'язку з численними запитами господарських судів України, що надходять до Вищого господарського суду України з питань, пов'язаних із розмежуванням компетенції господарських і адміністративних судів, Вищий господарський суд України з урахуванням правових позицій Верховного Суду України видав інформаційний лист «Про деякі питання, пов'язані із розмежуванням компетенції господарських і адміністративних судів» від 07.02.2006 р. № 01-8/301. Найважливішою ознакою для вирішення спору в порядку адміністративного провадження є наявність у суб'єкта владних повноважень управлінських функцій, що здійснюються саме у тих правовідносинах, у яких виник спір.

Відповідно до чинного законодавства, адміністративні суди розглядають лише ті справи, в яких державний орган тим чи іншим чином владно керує поведінкою позивача шляхом прийняття відповідних рішень. Реєструючи чи відмовляючи в реєстрації права власності, реєстратор не керує поведінкою позивача, а, отже, між сторонами відсутні прямі адміністративні відносини. Але, якщо копнути глибше в теорію, то «адміністративні» відносини можна знайти де завгодно. Як результат, в судовому реєстрі маємо велику кількість рішень з подібних справ, які виносились як в межах адміністративного, так і господарського судочинства.

Те саме стосується і справ проти Антимонопольного комітету. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» чітко відносить такі справи до компетенції господарських судів. Проте адміністративні суди

вважають, що той закон не повинен застосовуватись, оскільки прийнятий до набуття чинності Кодексом адміністративного судочинства України.

Непоодинокими є випадки, коли одна й та сама справа внаслідок зазначених суперечностей поверталась позивачеві одночасно і з адміністративного, і з господарського судів. З цих же причин чимало суб'єктів господарювання, користуючись тим, що розмір судового збору, встановлений законодавством при поданні до суду адміністративного позову, значно менше ніж при подачі відповідного позову до господарського суду, штучно змінюють підвідомчість спору та звертаються за вирішенням господарських спорів до адміністративних судів.

Водночас деякі категорії справ, як і раніше, продовжують розглядатися одночасно адміністративними і господарськими судами. Така ситуація є неприпустимою з точки зору науковців та доктрини, проте серед практикуючих юристів оцінка існуючого становища є не такою категоричною.

Можливість вибору між двома судами зумовлює більш гнучкий підхід до розроблення стратегії судового захисту юристом інтересів клієнта з урахуванням поставленої мети, витрат на оплату судового збору, фактичних обставин справи, існуючої судової практики тощо.

Законодавча невизначеність та відсутність однозначної судової практики залишає більший простір для маневрів.

Список використаних джерел:

1. Лист Верховного Суду України та Вишого арбітражного суду України від 20.07.1995 р. № 01-8/518а «Щодо визначення підвідомчості цивільних справ та господарських спорів».
2. Беяневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: (із змінами і допов. станом на 1 серпня 2007 р.): Наук.-практ. комент. – Видання друге. – К.: Видавництво «Юстінан», 2008.
3. Черленяк М.І. Підвідомчість господарським судам справ, що виникають при укладанні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки / Інститут держави і права ім. Корецького В.М. НАН України. – Київ, 2006. – Вип. 33.
4. Шунько Г.О. Проблеми визначення підвідомчості та підсудності у цивільному процесуальному, господарському процесуальному кодексах та кодексі адміністративного судочинства України / Г.О. Шунько, М.І. Сірий // Вісник господарського судочинства / Вищий господарський суд України. – Київ, 2006. – № 3.